

ואילו אביו אמר שמוותר להוליכין לביתו.

ומתצינן: לא קשיא.

הא, הברייתא מדברת בכגון דמנטרא, שנשמרים התפילין בבית הראשון, הסמוך לחומה או לבית המדרש.

ואילו הא, אביו מדבר, באופן דלא מנטרא בבית הראשון ואין לו מקום המשתמר עד ביתו.

ומקשינן: אי דלא מנטרא התפילין בבית הראשון — מאי איריא מדוע מדבר אביו רק במי שהיה לו תפילין בראשו?

והרי אפילו היו התפילין מחתן בארעא, מונחות בארץ — נמי יש לו ללובשם בשבת ולהכניסם, כדי שלא ישארו במקום שאינם משתמרים בו! (11)

דהא תנן במסכת עירובין [צה א]:

המוצא תפילין במקום שאינו משומר — מכניסין כשהוא לובשם זוג זוג! כדי שלא יבוא לידי בזיון.

ומשנינן: לא קשיא.

[הגירסא והביאור להלן על פי מסורת הש"ס בגירסת רש"י, ומקורו בשיטה מקובצת] (12).

מותר להמשיך לצאת עמם בשבת מפני בזיון התפילין, והרי אפילו כשהן על הקרקע התיירה המשנה בעירובין להניחן לכתחילה בשבת ביום ולצאת בהן, וכל שכן כשהם בראשו. והנדון הוא רק לגבי הנחה בשבת.

12. הריטב"א ביאר את דברי רש"י כפי גירסתו בגמרא, והתירוץ נסוב על קושיית רב הונא בריה דרב איקא מהברייתא שמוליכין רק לבית הראשון, ומעמיד את הברייתא בבית השמור מכלבים וגנבים, ודברי אביו באופן שהבית הראשון אינו שמור מגנבים, ולכן היתר אביו להוליכין עד ביתו, אך כל ההיתר רק כשמונחין בראשו, ואילו מונחין על הארץ, כיון ששמורין מכלבים, אסור להוליכין לביתו. ואין נפקא מינה לדינא בין הגרסאות, אלא לביאור התירוץ בלבד.

והנה הרמב"ם הטור והשו"ע לא הזכירו חילוק בין משתמר לכלבים או לגנבים לגבי היתר הכנסתן זוג זוג. ובדעת הרמב"ם היה אפשר לבאר כדלעיל [בהערה הקודמת] שלא היה לו הכרח הגמרא. אך אם הביאור כתוס'

וללכת עמם לשמרים. ואם יש איסור להניחם אף לצורך שמירתן, [כשמנטרי מכלבין], אם כן עליו לחלצן ולשמרן בידו, ולמה מניח ידו עליהם. ובהכרח שמדובר בערב שבת שאינו יכול לטלטלם, ומניח ידו להראות שאינו מניחם אלא לשמרן. ואת הטעם לשינוי הלשון ביאר כאורחא דמילתא, שהמהלך בדרך יודע על זמן השבת משקיעת החמה הנראית לו, והיושב ולומד שם לבו לקידוש ולתקיעות המבשרות את השבת.

11. כך פירש רש"י. ובשאלת אריה [מגן] הקשה מכאן לדעת הרמב"ם שפסק [תפילין ד י] כי לילה לאו זמן תפילין, ואסור להניחן לכתחילה בלילה אף כדי לשמרן, אם כן כיצד מקשינן לאביו "מאי איריא בראשו אפילו מחתן אארעא נמי", והרי אסור לעבור איסור תורה כדי להציל תפילין מבזיון, וכיצד יניחם אחר כניסת שבת בלילה. [ואמנם הרמב"ם שם הי"ב לא חילק בין מנטרא מגנבי או מכלבי כדלהלן ומשמע שלא הוקשה לו כן, ועיין הערה הבאה]. ולכן ביאר את קושיית הגמרא כך: למה הוצרך אביו להשמיענו שאם התפילין בראשו